SANAT DÜNYASINDA BİR İFADE ARACI OLARAK ÇİÇEK İMGESİ: GÜL

Berna Aydın
Öğr.Gör. Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, bisbilir(at)gmail.com, ORCID: 0000-0001-6727-5111

Aydın, Berna. “Sanat Dünyasında Bir İfade Aracı Olarak Çiçek İmgesi: Gül”. idil, 68 (2020 Nisan): s. 599–615. doi: 10.7816/idil-09-68-02

ÖZ

Çiçek imgesi, zengin çeşitleri ve yapısal özelliklerinin katkısı ile toplumsal yaşamda ortak duygu ve düşüncelerin temsilcisi olarak kullanımını sürdürür. Toplumdan topluma değişen bir ifade dilini oluşturan gül bitkisi; kokusu, katmerli yapısı, güzelliğine tezat olarak dikenlere sahip olması ve farklı renkte çeşitleriyle mitolojiden, inanç sistemlerine, edebiyattan sinemaya, geleneksel sanatlardan günümüz sanatına kadar çeşitli alanda farklı anlamları karşılamak için kullanılmaktadır. Edebi alanda sevginin ve sevgilinin simgesi olarak örneklerine aşina olunan, dini inaç sistemlerinde kutsal figürlerle ilişkilendirilen gül; kimi zaman natürmortu oluşturan bir detay, geleneksel sanatlarda bir süsleme unsuru, dokumada bir desen iken; kimi zaman da bir resmin, yerleştirmenin ya da heykelin başat elemanı olarak sembolik anlamlarla yüklü bir imge olur. Geniş kapsamlı bir konu olması bakımından bu çalışmada, gül imgesinin farklı disiplinden sanatçıların çalışmalarında yer almasındaki ortaklıklar ve farklılıklar, literatür taramasına göre elde edilen görsel ve yazılı veriler üzerinden yapılan okumalarla incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çiçek imgesi, çiçek sembolizmi, gül, sanat eseri

Makale Bilgisi:
Geliş: 7 Aralık 2019 *Düzeltme: 28 Ocak 2020* *Kabul: 2 Mart 2020*
DOI: 10.7816/idil-09-68-02

© 2020 idil. Bu makale Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0 lisansı ile yayımlanmaktadır.

Giriş

Çiçek imgesi, geleneksel sanatlardan resme, edebiyattan sinemaya, heykelden enstelasyona ve daha birçok alanda çeşitlilik gösteren sanat dünyasındaki başat öğelerden biri ve sanatçıların çalışmalarında anlatım biçimlerini oluşturmada sıklıkla başvurdukları bir sembol olmuştur. Bitki dünyasında çiçeklerin kraliçesi olarak da adlandırılan gül, güzel kokulu, katmerli bir çiçek türüdür. Yapısal özellikleri güle, sadece güzelliğiyle göze hitap etmeyen gerçek anlamda da hammadde olarak kullanıldığı yağı ve suyu ile kokusundan da istifade edilen bir bitki olma özelliğini kazandırır. Literatür taramasında gülün din ve tasavvuftaki ve edebiyatta şiirdeki, mimarideki, mitolojideki karşılıklarına ve kullanım biçimlerine rastlanmıştır. Gül, gerek İslamiyette gerekse Hristiyanlıkta anlam yüklenen çiçeklerden biri olmuştur. Hristiyanlık inancında gül, kutsal anlamıyla "agape'yi (merhamet), bazen İsa'nın akıttığı kanı, daha seyrek olarak da onun annesini, Meryem Ana'yı temsil ediyordu" (Goody, 2010:412). Gül, İslam inancında da Hz. Muhammet ile özdeşleştirilmiş, kutsal bir değer atfedilmiştir.

Gülün biçim olarak merkezden yayılan katmanlı yapısının ve verdiği ruhsal duygunun yansıması, özellikle Gotik mimaride katedrallerde kullanılan yuvarlak ve vitray ile süslenmiş "Rose Windows" olarak adlandırılan pencerelerde görülmektedir.

Sevgiyi, sevgiliyi, zarifliği ve güzelliği çağrıştıran gül, atasözü ve deyimlere de konu olmuş, "gül üstüne gül koklamamak" (bir sevgili üstüne bir ikincisini sevmemek), "gülü seven dikenine katlanır" (insan sevdiği kimse veya sevdiği iş yüzünden gelecek sıkıntılara katlanır) örneklerinde olduğu gibi sevmek ve sevgili anlamını taşıyan ya da "gül gibi", "gül gibi bakmak", "gül gibi geçinmek", "gülleri yarılmak" gibi sayılabilecek iyiyi, güzeli temsil eden pozitif anlamlar için tercih edilir (URL-1). Yine sevgi ve sevgiliyi temsilen gül, şarkılara da konu olmuş, edebiyat alanında özellikle de Divan edebiyatında çokça irdelenmiş, bülbül ile olan türlü hikâyeleri anlatılmıştır.

Sinemada da gülün sembolik olarak kullanıldığı örnekler mevcuttur. İlk akla gelen Sam Mendes imzalı 1999 yapımı "American Beauty" (Amerikan Güzeli) filmi, afişi başta olmak üzere gül banyosu yapan bir kız, vazo içerisinde güller gibi çok sayıda sahnede izleyici güzel çağrışımlar yapan gül ile karşılaşır. Filmdeki hikayede geçen olumsuz koşulları örten yapısıyla çok sayıda tezat taşıyan gül imgesi, bir başka film "Beauty and the Beast"de (Güzel ve Çirkin) sonsuz aşkın sembolü olarak yer bulur. Farklı versiyonları olan filmin hikayesinde büyülü kırmızı bir gül, filmin baş karakterlerinden canavarın ömrünü temsil eder.

Diğer çiçeklerden ayıran bir unsur olarak güle yüklenen sembolik anlam çeşitliliğindeki fazlalık, farklı disiplinden sanat alanında tercih edilmesine sebep olmuştur. Görüldüğü üzere oldukça geniş kapsamda değerlendirilebilecek gül imgesi, bu çalışmada özellikle plastik sanatlar ve günümüz sanat disiplinlerindeki çalışmalardan örneklerle sınırlandırılarak ele alınacaktır. Natürmort ya da peyzaja ait bir unsur olarak çiçek imgesinin doğal anlamından sıyrılıp, farklı amaçlarla karşımıza çıkmasına yönelik bir bakış, çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Gülün gerek yapısal gerekse kültürel altyapının ve dinsel değerlerin çalışmaları biçimlendirmedeki katkısına yönelik değerlendirmeler, çiçek sembolizminin sanat eserindeki yansımaları ve gül bitkisi sanat dünyasından örneklerle farklı bağlamlarıyla incelenecektir.

Sanat Eserinde Çiçek Sembolizmi ve Gül Çiçeği

En yalın anlamıyla, cansız nesne ve varlıkların konusunu oluşturduğu resim türü olan natürmortun başrolünde yer alan bir imge iken, dini değerlerin sureti yasaklayan tavrı ile çiçek motifi, geleneksel sanatlarda süsleme unsuru olarak yer almaya başlamış ve zaman içerisinde sanatçının amacına uygun simgesel bir dili karşılamak için de kullanılır olmuştur. Vincent Van Gogh'un ayçiçekleri ve süsenleri, Claude Monet'nin nilüferleri, Georgia O'Keeffe'nin büyük ve yakın plandan soyut biçimli çiçekleri, İbrahim Çallı'nın manolyaları sanatçısıyla özdeşleşmiş çiçeklerdir.

Sözlük tanımında duyularla ifade edilemeyen bir şeyi belirten somut nesne veya işaret, sembol olan simge kavramı, edebiyat ve sanat dünyasında bir düşünce ya da duygu durumuna karşılık sözel ya da görsel olarak biçim bulmuştur. Çiçekler de bir bakıma, toplumsal yapı içerisinde zamanla aktarılan ve iletişimi sağlayan evrensel bir dile sahip sembollerdir. Rengi ve formuyla sanat dünyasında görsel bir dili oluşturan çiçek sembolizmi, kültürel birikimin belirlediği, yaşamı yorumlamada kullanılan somutlaştırma olarak varlık gösterir, duyguların ve düşüncelerin ifadesinde referans olur.

Metropolitan Sanat Müzesi Avrupa Resimleri Bölümü'nden Jennifer Meagher, Batılı resim geleneğinde bitkilerin kullanımının, sanatçıların nesneleri doğal dünyadan gerçekçi olarak tasvir edilmesine duydukları ilgi ve resmin konusuyla ilgili çağrışımı veya taşıdıkları sembolik anlamların etkisiyle özellikle 15. ve 16. yüzyıllarda

arttığını belirtir (Meagher, 2007).

Sembolik anlamlara sahip çiçekler Roma Kültüründen, Mısır Kültürüne, Doğu'dan Batı'ya değişen çeşitlilikte görülmektedir. Meagher, çiçek sembolizminin (Botanical symbolism) kökenini üç farklı kaynağa dayandırmakta ve bunlardan ilkinin bitkilerin çoğu zaman metaforlarda erdem ve zaaflar için kullanıldığı antik çağ literatüründe olduğunu belirtmektedir:

> Klasik mitolojide insanlar, kendi yansımasına aşık olarak geçirdiği kibirli gençliğin ardından kendi ismini taşıyan bir çiçeğe dönüşen Narcissus'un (Nergis) öyküsünde olduğu gibi bir ödül ya da ceza olarak bitkilere dönüştürülürler. Bazı bitkilerin adı da tanrı ve tanrıçaların özelliklerine dayandırılır: Üzüm şarabın tanrısı Bacchus'a, mısır veya buğday ise tarım tanrıçası Ceres'e atfedilir (Meagher, 2007).

Bitki sembolizminin ikinci kaynağını Hristiyan dini yazılarına; üçüncü kaynağını da yine ortaçağ şifalı otlar kitabına dayandırmaktadır. Özellikle Ortaçağ ve Rönesans dönemindeki resimler bitki sembolizmini, çiçek ya da meyve benzetmelerini gösteren sahneleriyle Hristiyanlığın kutsal kitabından referansları içermesi bakımından incelenebilir. Bu referanslar ışında çiçek sembolizminin gelişimi, "başta okuryazar olmayanlar için olmak üzere kilisenin öğretilerini anlamanın bir aracıydı" (Goody, 2010:226). Resimlerin yaptığı metaforik çağrışımlar, dinsel referanslar olarak da okunabilmektedir. Kompozisyonda yer alan bir veya birden fazla çiçek, temsil edilen figür ya da figürlerle ilişkilendirilmekte ve sembolize ettiği detaylara dair okumalar yapmayı mümkün kılmaktadır. En bilinen örneği saflığı simgeleyen beyaz zambağın Bakire Meryem'i temsil etmesidir. "Benedictine Keşişi ve akademisyen olan Venerable Bede (673-735), Meryem Ana'yı beyaz bir zambağa benzetmiştir; yaprakları saf vücudunu, altın anterleri ruhunun ışıltısını simgelemektedir. Aziz Bernard (1090-1153) daha sonra Meryem'i 'tevazunun menekşesi, iffet lilyası, yardımseverlik gülü' olarak nitelendirdi" (Meagher 2007). Kırmızı bir karanfil, Hristiyan sanatında İsa ile ilişkilendirilerek yine aşkın ve acının sembolü olmuş, yiğitlik, cesaret ve devrim ile de ilişkilendirilmiştir.

Çiçekler, zengin sembolizminden yararlanılan bir amaçla ya da sanatçıların yaşamıyla olan kişisel bağları nedeniyle natürmortlarda da kullanılmıştır. Özellikle natürmort resim türlerinden lüks, zengin detaylara sahip zaman ve ölüm vurgusu da yapan nesneler koleksiyonu olan vanitaslarda önemli bir detay olarak yer alan rengarenk, çeşit çeşit çiçeklerin resimlere yansıyan parlaklığını daimi olarak koruduğu görselliği, izleyicide bir haz duygusu yaratırken, insan hayatının geçiciliğini hatırlatan temsiller olarak kullanılmıştır. "Doğal çiçeklerin kısacık ömrü, dünyadaki tüm yaratıkların faniliğini gösteren ahlaki bir metafordur. Bu bağlamda, çiçek resmi estetik bir memento mori işlevi görür" (Leppert, 2002:74). Yani, ölümü hatırlatan bir sembol olur. Hatta Flaman Rönesans ressamı Büyük Jan Bruegel (1568-1625), bu anlamı vurgulayan bir yazıyı da yaptığı bir çiçek resminin altına yazar: "Çok hoş görünen ama gün ışığının altında solup giden şu çiçeğe bakınız. Tanrı'nın sözünü işaret ediyor: Ebedi olan yalnızca Tanrı'dır. Gerisi hep yalan" (Leppert, 2002:74).

Natürmort tablodaki çiçeklerin anlamı, çiçeğin türüne bağlıdır. Çiçekler doğayı ve dört mevsimi sembolize eder. Çiçekler estetik amaçlar için tasvir edilmiş ve zaman zaman dini semboller olarak kullanılmıştır. Renk, çiçek sembolizmine katkı sağlayan önemli bir unsurdur. "Çiçeklerin Kültürü" isimli kitabında Jack Goody, renklerin anlamının önemini "Çiçeklerin renkleri sayesinde hislerinizin ve tutkularınızın her tonunu ifade edebilirsiniz" şeklinde belirtmiş ve Curcio'dan aktardığı şekliyle kırmızı gülün en derin ihtirasın; beyaz gülün ise masumiyet ve bekaretin simgesi olduğunu (2010:349-350) aktarmıştır.

Çiçek türleri içinde gerek yapısal özellikleri gerekse her kültürde toplumsal, dinsel, siyasal, çok farklı anlamları karşılayan kullanımıyla dikkati çeken "gül"dür. "Chloris isimli çiçek tanrıçası tarafından yaratılan gül, Tanrı ve Tanrıçaların desteğiyle tüm eksiklerinden arındırıldığı ve adeta Tanrılar onun için seferber olup, kolektif biçimde yarattıkları için, çiçeklerin kraliçesi olarak bilinir" (Deniz Gezgin'den akt. Çetindaş, 2013:15). Taçyapraklı, güzel kokulu bir bitki türü olan gül, çeşidine göre renk faktörünün de katkısıyla, kendine has bir anlam çeşitliliğine sahip dili oluşturmaktadır. Gül bu anlamda öncelikle sevgiyi ve sevgiliyi sembolize eder. Kesildikten sonra solması ya da açan çiçeğin sonrasında solması gülün geçiciliğine, gülün güzelliği ile büyülediği kadar dikenlere de sahip olması, onun güzelliğine zıt olarak kötülüğü de barındırabileceği vurgusunu yapmaktadır.

Sanat Dünyasında Gül İmgesi

Toplumların inançları, dinleri ve sosyal yaşamlarından gelen anlayışın yansımaları sanat tarihinde geçmişten günümüze değin sanatçıların referans noktalarını oluşturmaktadır. Bu anlamda çiçek sembolizmi sanat eserinin ifade biçimine katkı yapan dili ile sanatçıların tercih nedeni olmuştur. Gül de gerek renk çeşitleri, gerek kokusu,

gerekse yapısal özellikleriyle taşıdığı gerçek ve sembolik olarak farklı anlamlarıyla sanat dünyasında en sık başvurulan sembollerden biri olmuştur. Bu bölümde gül imgesinin sanat eserindeki kullanım amacının ne olduğu ve sanatsal ifadeyi aktarabilmek için seçilme sebebinin eseri ne kadar desteklediğine dair bir fikir edinebilmek amacıyla farklı disiplinlerden sanatçıların çalışmaları incelenmiştir.

Gül, izleyende güzel duygular uyandırma amacı ile kompozisyonlarda, natürmort resimlerde yerini almıştır. Bu güzel duygulanım, kimi zaman gülün koklanması gibi sevgi göstergesini karşılayacak tasvirlerde de görülmüştür. İngiliz ressam John William Waterhouse'un (1849-1917) 1903 tarihli "The Soul of the Rose" çalışması, Ressam İbrahim Çallı'nın (1882-1960) "Gül Koklayan Kadın" çalışması ya da minyatür sanatçısı Nakkaş Sinan Bey veya Bursalı Şiblizade Ahmed'e ait olduğu düşünülen "II. Mehmet Portresi" (15. Yüzyıl) isimli çalışmalarında "gül koklama" eyleminin gösterildiği sahnelerle karşılaşılır. Waterhouse'un çalışmasında (Resim 1), güller içerisinde yer alan kadın ve çiçeği koklama biçimi özellikle şehvetlidir ve izleyicinin kendi zihninde kolayca erişebileceği bir şeydir. Doğanın güzelliği ile kadın bedeni arasındaki bağlantıyı da temsil eden çalışma, sanatçının görme ve koku alma duyularını bir araya getirme şekli bakımından önemlidir -bu resmin anlaşılması ve takdir edilmesi gözlerimizle gördüğümüzün ötesine geçer çünkü bu kokuların hayal edilmesine de yardımcı olur (URL-8). Kadının gülü kokladığı anda yüzünde beliren ifadesi, izleyenin de aynı duyguyu hissetmesine vesile olur.

Resim 1. John William Waterhouse, The Soul of the Rose, 1908, tuval üzerine yağlıboya, 61x91.4 cm

Fatih Sultan Mehmet'in portresinde gülü koklarken betimlenmesi, Peygambere olan muhabbetini belirtmesinin amaçlandığı şeklinde yorumlanır. II. Fatih'in portresi, bağdaş kurarak oturan ve bir elinde mendil ve diğer elinde tuttuğu gülü koklarken betimlenen resimde gül, Fatih'in Hz. Muhammed'e olan sevgisini ifade eder (Tonguç, 2019:210). Osmanlı'da çiçek sevgisi ve saray bahçeleri, dönemin minyatürlerinde ve Fatih Sultan Mehmet'in gül koklarken tasvir edildiği portresinde olduğu gibi hükümdarların portre resimlerinde yer verdikleri, kokladıkları çiçeklerle çiçek sevgisine ve çiçeğin türüne göre mesaj içeriğine sahiptir.

Kimi zaman çalışmanın konusuna dair ipuçlarıyla tezat oluşturan örnekler de sanatçılar tarafından tercih edilen bir ifade biçimi olmuştur. Hollanda asıllı İngiliz ressam Sir Lawrence Alma-Tadema'nın (1836-1912) "The Roses of Heliogabalus" resmi (Resim 2), ilk bakışta güller içerisinde yuvarlanan ve keyifli bir atmosfer hissini veren bir sahneyi canlandırmaktadır. Çalışmalarında çoğunlukla antik Roma hayatının tasvirlerine yer vermiş olan sanatçının bu çalışması, Elagabalus olarak da bilinen genç Roma İmparatoru Heliogabalus'un kötü yönetiminin çöküşünü aktarmaktadır. Genç yaştaki imparatorla ilgili olarak söylentilerde abartılı ve ahlaksız yaşam biçiminden, Roma vatandaşlarına olan kötü tutumundan, bu resimde olduğu gibi çok tuhaf bir şeyi hayal edebilecek kadar genç ve sadist bir adam olduğundan bahsedilir. Bu çalışmada Alma-Tadema, imparatorun verdiği bir ziyafet sırasında, yukarıya bağlı bir örtüden menekşe çiçeklerinden oluşan bir yığını konuklarının üzerine bırakarak boğulmalarını planladığı hikayeyi görselleştirmiştir.

Resim 2. Sir Lawrence Alma-Tadema, Heliogabalus'un Gülleri, 1888, tuval üzerine yağlıboya, 132.7 × 214.4 cm

Alma-Tadema, imparatorla ilgili hikayeye, imparatorun politikasına ve davranışlarına kendi yorumuyla gönderme yaptığı bu resimde, yukarıdan dökülen ve resmin büyük kısmını kaplayan pembe gül yaprakları, resimde hakim olan parlak renkler ve keyifli bir atmosfer izlenimi yaratmasıyla ironik bir dil kullanmıştır. Çalışmanın konusuna dair edinilen bilgi ile birlikte anlamı tersine çeviren güllerin yarattığı bu pembe atmosferin, aslında örtmeye çalıştığı bir amaçla devreye sokulduğu anlaşılır. Gerçekçi düşünüldüğünde gül yapraklarının kütlesel ağırlığının insanı öldürmek anlamında çok gerçekçi olamayacağı ve hikayede geçen çiçeklerin aslında menekşeleri içermesine rağmen, güllerin tercih edilmesi, Roma çöküşünün temsili bir sahnesi olarak kullanılmış ve burada Viktoryalılar için genellikle ihtişamın, bozulmanın ve hatta ölümün simgesi olması nedeniyle de güller tercih edilmiştir (Morton, 2016).

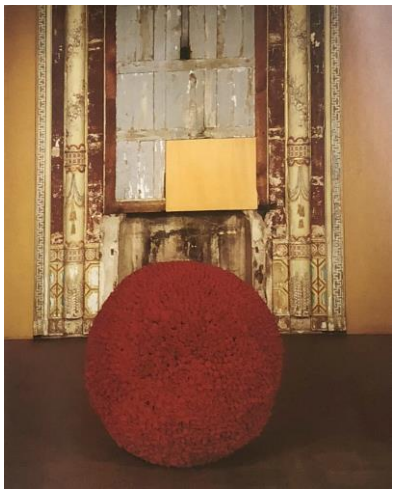

Resim 3. Ali Elmacı, Senin En Güzel Halini Ben Bilirim II, 2014, tuval üzerine yağlıboya, 50x60 cm

Günümüz genç sanatçılarından Ali Elmacı (1976-), güzel ve renkli çiçekleri çalışmalarında (Resim 3) konuyu gizlemeye yardımcı bir süsleme unsuru olarak kullanır. Sıklıkla tercih ettiği çiçek türü olan gül, yer aldığı resmi ya da çalışmayı güzelleştiren, süsleyen, kusurlu yapıyı gizlemeye/ örtmeye yarayan ve öncelikle pozitif/olumlu bir izlenim oluşturmayı destekleyen bir görev üstlenir. Sanatçının bilinçli olarak tercih nedeni olan bu durum, Amerikalı şair, roman ve oyun yazarı Gertrude Stein'in (1874-1946) "..basitçe bir şeyin ismini kullanmanın, onunla bağlantılı görüntü ve duyguları çağırdığı gerçeğini ifade etmesi" (URL-9) görüşüyle benzerlik taşır. Gül imgesi de bu anlamda, çağrıştırdığı güzel düşünce ve duyguları ön plana taşırken, çalışmada ele alınan konuyu, sanatçının deyişiyle "tehlikeyi ve resmiyeti kamufle eder". Çalışmalarının konusunu politikadan alan Elmacı, bir röportajında çalışmalarındaki fantastik sahnelerdeki tekinsiz ortam ve bununla birlikte farklı çiçeklerle oluşturduğu zıt birlikteliklerin kaynağını ve iktidarın medya aracılığıyla olumsuz durumları bile gizleyip, olumlu göstermeyi

sağlayacak yöntemleriyle izlediği politikasına olan benzerliği şöyle ifade eder: "..Renkler, çiçekler, kuşlar var resimlerimde. Süslüyorum hep. Fakat bunun arkasında hep bir kötü oluşturuyorum. Bu kötü de iktidarın bizzat kendisini temsil ediyor aslında. Mevcut iktidar değil yalnızca derdim; genel olarak iktidar algısını ele alıyorum" (Kara, 2014:26).

Gül geçiciliği, kısa ömürlü olması, zamanın ve hayatın geçiciliğine dair yaptığı vurgu bakımından da sanatçıların çalışmalarına konu olmuştur. Örneğin Amerikalı heykeltıraş ve performans sanatçısı Jamees Lee Byars'ın (1932-1997) ilk olarak 1989 yılında yaptığı ve 1997 yılında ölene kadar farklı zamanlarda tekrarladığı "The Rose Table of Perfect" çalışması (Resim 4), 100 cm. çapında bir strafor topa yerleştirilmiş 3.333 kırmızı gülden oluşan bir küredir. Bu düzenlemede gül, sadece sembolik anlamından yararlanmak amacıyla görsel bir temsil olarak değil, gerçek çiçeklerin kullanımıyla çalışmanın malzemesini de oluşturur. Sergi süresince çiçeklerin solmasına, pıhtılaşmış kanın rengini almasına izin verdiği bu çalışmasında Byars, sanatta mükemmelliğe giden macerasını sürdürmekle kalmaz, aynı zamanda mükemmel güzelliğin ölüm ve çürümeden ayrılamaz olduğunun farkındalığını ifade eder (Petry, 2012:152).

Resim 4. James Lee Byars, The Rose Table of Perfect, 1989, 3.333 kırmızı gül, strafor, çapı 100 cm

Çalışmalarında genellikle organik malzemeleri tercih eden İngiliz sanatçı Anya Gallaccio'nun (1963-) "Red On Green" isimli yerleştirmesi (Resim 5), yaşamın ve ölümün biraradalığı ile sunulduğu, bu bakımdan kademeli olarak değerlendirilen canlı nefes alma gösterisidir. Gallaccio da, James Lee Byars gibi gerçek gülleri malzeme olarak seçmiştir. 10.000 adet kırmızı gülü galeri zeminine yerleştirmiş, onların çürümelerine ve solmalarına izin vermiştir. "Red On Green, toplumun güzellik kavramına ve doğanın yer değiştirmesine ayna tutan agresif bir işarettir" (URL-1).

Resim 5. Anya Gallaccio, Red On Green, 2012, yerleştirme, 10.000 gül, Jüpiter Artland

Eğitimli bir doğa bilimci ve biyolog olan Hollandalı sanatçı Herman de Vries (1931-) doğanın güzelliğini ve karmaşıklığını, doğa ve kültür arasındaki ilişkileri sorgulayan bir üslubu doğadan topladığı bitkileri, tohumları türlü şekillerde belgeleyip sunarak sanatına aktarır. Sanatçı, gülün kendisini malzeme olarak kullandığı 108 kiloluk "Rosa Damascena" isimli yerleştirmesini (Resim 6), 2015 yılında 56. Venedik Bienali'nde Hollanda pavyonunda gerçekleştirmiştir. Mekanda merkezde yer alan dört metre genişliğinde dairesel bir alanda düzenlenmiş gül tomurcukları, kokusuyla olduğu kadar görüntüsüyle de etkili bir görünüm sunar. Yoğun miktarda kullanılan tomurcuk güllerin aylarca koruduğu kokusunun, her ziyaretçi için farklı kişisel hatıraları ve duyguları çağrıştırması, bu yerleştirmeyi, duyusal ve şiirsel bir deneyim olarak sunar. Farklı duyuların doğrudan devreye girdiği bu deneyim ile ilgili olarak sanatçıyla yapılan bir röportajda kendisine yöneltilen, insanların çoğunlukla görme duyusuna güvenip diğer duyuları da sıklıkla unutması üzerine bir soruya cevabı, sanatçının doğa karşısındaki iletişimini ve güle yaklaşımını da açıklar: "…Görme ve işitme, kültürümüzde daha az zihinsellik gerektiren diğer üç duyudan çok daha karmaşık olarak değerlendirilir. Burnumuz neredeyse zihinsel değildir, sadece bir histir. Ayrıca kokunun alınması, aracısı olmadan doğrudan bir deneyimdir. Gül kokusunu seviyorum. O, gerçek şiirdir" (Azzarello, 2015).

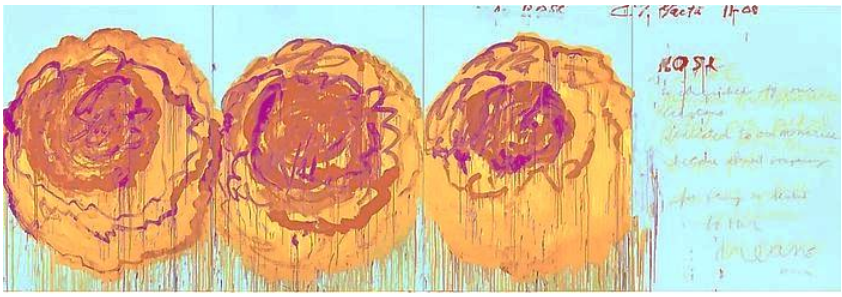
Resim 6. Herman de Vries, Rosa Damascena, 2015, yerleştirme, çapı 4 m, 56. Venedik Bienali, Hollanda Pavyonu

Resim 7. Herman de Vries, Rosa Damascena, 2015, yerleştirme (detay)

Jack Goody, "Çiçeklerin Kültürü" isimli kitabında güllerin melankolik bir yanı olduğundan da bahsetmiştir: "…bunun nedeni cenazelerde kullanılması ya da dikenleri olması değil, daha sonra gelen kültürlerdeki biçilen diğer çiçekler gibi, hazzın çabuk solan doğasını temsil etmesiydi…yaşamın kendisi hakkında bir uyarı mesajı da taşımıştı.." (2010:96). Gülün geçicilik vurgusu ile James Lee Byars, Anya Gallaccio ve Herman de Vries'ın izleyiciye deneyimleme imkanı sunan ve gerçek güllerin malzemesini oluşturduğu çalışmalarından farklı olarak Amerikalı sanatçı Cy Twombly'nin (1928-2011) resimlerinde de karşılaşılır. 2008 yılında farklı teknik özelliklere

sahip "Untitled (Roses)" ve "Roses" olarak iki seri hazırlamıştır. "The Roses" serisi, Rainer Maria Rilke'nin aynı adlı şiir derlemesine ithaf edilmiş ve bu şiirden kıtalara yer verilmiştir. Şiire konu olan gül, yaşamın daha derin anlamı hakkında dizelerde aşk, güzellik, geçicilik olarak ortaya çıkar. Resim ve edebiyatın birbirinden ayrı olmaması gerektiğini, resim ve edebiyatın sürekli birbirine gönderme yaptığını düşünen Twombly'nin "Untitled (Roses)" serisi de (Resim 9) Rilke (1875-1926), T.S.'den Eliot (1888-1965), Emily Dickinson (1830-86), Ingeborg Bachmann (1926-73) ve çağdaş Amerikalı şair Patricia Waters'dan şiirsel alıntılar içerir (McCullough, 2011:1).

Resim 8. Cy Twombly, Rose I, 2008, kontrplak üzerine akrilik, 252x740 cm

"The Roses" serisi (Resim 8), Twombly'nin alışık olunan üslubunun fırça vuruşları ve boya ile açılan gülden, karalamalar da el yazısıyla yazdığı şiirin kıtalarından ipuçlarını sunar. Resim ve şiirin, imge ve kelimenin biraradalığı, Twombly'nin resimsel üslubuyla bir görünür, bir kaybolur. Gagosian Galeri'de 2009 yılında sergilenen bu serideki beş çalışmanın her biri, dört panodan oluşmakta ve her çalışmadaki üç panoda bir turkuazın arka planını oluşturduğu, açıktan koyuya canlı renklerin geçişleriyle çiçek açmış üç gül tasvir edilmekte, son panellerinde de Alman şair Rainer Maria Rilke'nin şiiri 'The Roses'dan mısralar bulunmaktadır" (URL-4).

Twombly'nin 2008 tarihli bu eserlerinin bazı yönleri, çiçek sembolizmini ve doğanın kaçınılmaz ölümünün hakim olduğu kavramları benimseyen "Analysis of the Rose as Sentimental Despair" (1985) gibi onun erken dönem resimlerini hatırlatır. "Rilke'nin bir memento mori gibi çalışması boyunca tekrarladığı gülü, Twombly de doğal dünyanın motif ve koşullarını yaşamın zevkini ve geçiciliğini belirtmek için kullanır" (URL-3). Formun ve boyanın çok katmanlı yapısı, çiçeklenme durumu ile çürümeyi eşzamanlı olarak gösteren bir duruma işaret eder.

Resim 9. Cy Twombly, Untitled (Magenta Roses), 2008, kontrplak ve tuval üzerine akrilik, Museum Brandhorst, Munich. Fotoğraf: Justine Marie McCullough

Belçikalı sürrealist sanatçı René Magritte (1898-1967), gerçeküstücü akımın savaş sonrası dönemde benimsediği karşıt, sert ve şaşırtıcı anlatım dilini, çalışmalarında farklı düzenlemeler ve bağlamlarda sıkça yer verdiği melon şapka, elma, pencere gibi birçok motifi tekrar tekrar ele aldığı sembollerle yorumlamıştır. "Resimlerinin her biri, bir düşünce biçimi olarak görüntünün her şeye gücü olduğunu bildiren bir manifestoya dönüşme eğilimindedir" (URL-6). Bu bakımdan Magritte'in en erken dönemlerinden beri etkilendiği gül imgesi de, tükenmez düşünce biçimini gösterebilmek için tekrar tekrar ele aldığı en uygun temalardan biri olmuştur.

İlk olarak Magritte'in "La belle du nuit" (1940) ve "Le beau navire" (1942) gibi büyük boyutlu

kompozisyonlarında detay olarak kendini gösteren gül, daha sonra çalışmanın ana unsuru olarak yerini aldığı yağlıboya, guaj boya ve suluboyalarda kendini gösterir. Magritte'in çalışmalarında yer verdiği sembollerde olduğu gibi imge düzeyinin ötesine geçmek ve gerçek dünyayı bir nesneye yükleme isteği, onun kullandığı nesnelerin gerçekliğini arttırmaya yönelik araştırma ve bu anlamda çözüm bulma çabasını da getirmiştir. Gül konusunda da araştırmalar yapmış ve arkadaşlarıyla mektuplaşmalarında bunları ve başlangıçta belirsiz bir şekilde farkında olduğu bu bilgiler ve netlik kazanan çözümler üzerine de sonuçlarını paylaşmıştır. Öyle ki; Fransız sürrealist şair Paul Eluard'a yazdığı mektupta, gülün güzelliği ve yumuşaklığı ile dikenlerinin acımasız keskinliği arasındaki çelişkiden bahseder (URL-7).

Şiirlerinden de etkilendiği Belçikalı bir şair ve filozof olan, Belçika'daki Sürrealist okulunun en etkili üyelerinden biri Paul Nouge'un "The Blow to the Heart" ismini verdiği çalışmasını (Resim 10) Magritte, gül sorunu olarak adlandırdığı şeye bulduğu çözüm olarak değerlendirmiştir. Merkezde yer alan bir gül dalından gelişmiş hançer, açmış gül ile tezatlık oluşturan bir görüntü sunar. Nouge'un verdiği isimle bir yandan sevgi ve sevgiliye gönderme yaparken, yazdığı bir pasajda da gül görüntüsünün doğasında var olan bu çelişkiyi ele alır: "Gülün hafif parfümünü yürek parçalayan bir anı ile algılıyoruz" (URL-8).

Resim 10. René Magritte, The Blow to the Heart, 1952, tuval üzerine yağlıboya, 46.5x38.7 cm

Resim 11. René Magritte, The Tomb of the Wrestlers, 1960, tuval üzerine yağlıboya, 35x46 ½

"The Tomb of the Wrestlers" (Resim 11) adlı çalışmasında ise bir oda içerisini tek başına kaplayan ve başka bir objeye yer bırakmayan gerçekçi tarzda betimlenmiş kırmızı bir gül imgesi, bulunduğu mekanla bağlantısı bakımından doğal kabul edilemeyecek bir ilişki içerisinde resmedilmiştir. "Bir gül olduğu zaman, insan ona duyarlıdır ve benim yaptığım kadar büyük yapar. Bu yüzden gül, odayı dolduracak gibi görünür" diye açıklasa da

(URL-11); nesnelerin normal boyutlarını değiştirmek ve mekan ile yeniden ilişkilendirmeler yapmak Magritte'in benimsediği, izleyicinin geleneksel algılarını altüst etmeyi ve daha derin bir deneyim yaşaması için özgürleşmesini amaçladığı yollardan biri olmuştur. Bağlam, boyut ve mekânından farklı bir konumlandırmayla dikkati çeken gül imgesi izleyiciyi, çalışmanın isminde işaret ettiği "Güreşçilerin Mezarı"ndan farklı bir şeye yönlendirirken ismini aldığı Fransız Sembolist yazar Leon-Alinien Cladel'in "Ompdrailles, le tombeau des luteurs" isimli romanıyla (1979) benzerlik kurar: bu çalışmada gül gibi, savaşçılar da "görkemli/ muazzam" bir şeydir, mezarları mücadeleleri ile doldururlar" (URL-10). Buradaki kırmızı gül, çalışmanın yapıldığı döneme dair Magritte'in devrimci karakterini de göstermektedir.

Heykeltraş, ressam, performans sanatçısı, sanat teorisyeni ve eğitmen gibi çok yönlü kimliğiyle, "alanı ve tanımı genişletilmiş -devrimcileştirilmiş- bir sanat aracılığıyla yeryüzünün ve insanlığın iyileştirilmesi, olumlu yönde değiştirilmesi doğrultusunda çalışan" (Yılmaz, 2006:271) Alman sanatçı Joseph Beuys (1921-1986), bu anlayışını provokatif performanslarıyla da savunmuştur. Bunlardan biri olan "Rose for Direct Democracy", 1972'de Kassel'de düzenlenen Documenta V'teki eylemine dayanır. Sanatçının 1970'te kurduğu Referandum Yoluyla Doğrudan Demokrasi Örgütü'nün temsili bir Bilgi Ofisini, birkaç katlanır masa ve sandalye ile örgüt isminin el yazısıyla yazılmış tabelasından oluşturmuş ve burada 100 gün boyunca sergiye gelen ziyaretçilerle örgütün amacını açıklayan konuşmalar yapmış, politika ve eğitim çerçevesinde toplumu yeniden şekillendirmek için fikirlerini paylaşmıştır. Eylemini gerçekleştirdiği, ziyaretçilerle konuştuğu 100 gün boyunca masasında bir de ölçekli bir cam tüpün içerisinde sürekli yenilenen ve tazeliğini koruyan kırmızı bir gül yer almıştır. Daha sonra "Doğrudan Demokrasi İçin Bir Gül" olarak etiketlenen bu eylem (Resim 12), "ruhu ve bilimi, sevgiyi ve bilgiyi birleştirme ihtiyacı"nı gösterirken kırmızı gül, Beuys'un devrim fikrini sembolize eder: içerden kademeli, organik bir çiçeklenme (Temkin, 1993:21). II. Dünya savaşından sonra sosyalizmin sembolü olarak kullanılan kırmızı gül, Beuys için de devrimci hedefe götüren basit ve açık bir örnektir: "Tomurcuk ve çiçeklenme aslında yeşil yaprakların dönüşümüdür. Bu nedenle, yapraklar ve gövde ile ilgili olarak, çiçeklenme bir devrimdir, ancak organik dönüşüm ve evrim yoluyla büyür" (URL-2).

Resim 12. Joseph Beuys, We Won't Do It Without the Rose, 1972, renkli el yazısı metin ile, kartlar üzerinde offset 80x55.8 cm, Fotoğraf: © Mario Gastinger, Mehlika, München

Sanatçıların disiplinine göre değişen biçimleriyle karşılaşılan gül, Alman sanatçı Isa Genzken'in (1948-) paslanmaz çelikten yaptığı devasa boyuttaki heykellerinde de görülür. Fotoğraf, resim ve film gibi çalışmalara imza atan sanatçı, kamusal alandaki heykelleriyle de ünlüdür. Mimarlık, kentsel alan ve kentlerin sosyal hayat üzerindeki etkileri Genzken'in çalışmalarının merkezine yerleştirdiği konulardan olmuştur. Bu anlamda sanatçının ilkini 1993'de yaptığı, ikincisini (Resim 13) 2007 ve üçüncüsünü (Resim 14) 2016'da yaptığı Rose heykel serisi,

modernist mimariyle eleştirel bir diyalog kurmayı, bu anlamda çevremizi nasıl inşa ettiğimiz ya da yok ettiğimiz üzerine yorum yaparken bir umut ifadesinin yanı sıra tüketim ve yıkıcılığımıza bir anıt olma önerisi taşır. Genzken'in "heykel gerçekle belirli bir ilişkiye sahip olmalı" ifadesindeki gibi "Gülünün insanüstü büyüklüğü ve inorganik malzemeleri, şehrin tekin olmayan büyüklükteki binaları ve sahte çiçekler gibi yaygın olarak üretilen seri mallara bağımlı bir ekonomi ile ilişkilidir" (URL-4).

Resim 13. Isa Genzken, Rose II, 2007, paslanmaz çelik, alüminyum, lake, 1097.3x289.6x106.7 cm, MoMA, Floor 1, Sculpture Garden

Konumlandığı yer bakımından mimariye uyumlu olma, tamamlama anlamında katkı sunan açık hava kamu heykellerinin sert malzemesiyle gülün kırılganlığı ve geçiciliğini yakalamada güzellik gören sanatçının bu heykeli, 2006 yılında Dünya Ticaret Merkezi'ne yapılan saldırının neden olduğu hasarı onarmak için yapılan kapsamlı bir yenilemeye katkı sağlama amacını da taşır. Bu bakımdan her zaman baharı ve yenilenmeyi hatırlatacak bir heykel/anıt olarak değerlendirilir. 26 m uzunluğundaki "Rose III", Dünya Ticaret Merkezi alanının yakınında yer alan Aşağı Manhattan'daki Zucotti Park'ta kalıcı olarak kurulmuştur (Neuendorf, 2018).

Resim 14. Isa Genzken, Rose III, 2016, alüminyum, galvanizli çelik, lake, 26 m, Zuccotti Parkı, New York

Isa Genzken gibi gerçek çiçeklerin yapılarından hareketle ürettiği yapay/sahte çiçekleriyle bilinen bir diğer isim

de Ottmar Hörl (1950-)'dür. Gülün eskiden beri ilham veren özelliği, duyusal ve görsel olarak verdiği güzel çağrışım, kavramsal sanat, heykel ve yerleştirme gibi sanat disiplinlerinde çalışan Alman sanatçı Ottmar Hörl'ün "1000 Roses for Zweibrücken" projesinde (Resim 15) de görünür. 2.000 çeşidin, 60.000'den fazla gülün yetiştirildiği Bavyera Prenses Hildegard'dan kalma muhteşem bir tarihi gül bahçesine sahip olan ve "Gül şehri" olarak da bilinen Zweibrücken'de Herzogplatz Meydanı'nda geniş bir alanı kapsayan düzenleme, mimari ile etkileşime girerken, gül bahçesine gönderme yapan düzenli bir ızgara sistemi üzerine yerleştirilmiş 1000 adet plastik gülden oluşmaktadır. İzleyenler, güllerin kokusu için muhteşem gül bahçelerini ziyaret etmeye davet edilir (Lebrun, 2014).

Resim 15. Ottmar Hörl, 1000 Rosen für Zweibrücken, 2012, plastik, 23x32x32 cm, Herzogplatz Meydanı, Zweibrücken

Enstalasyonları ile sokaklara, meydanlara insanların olduğu yerlere giden ve onlarla kültür ve ihtiyaç duydukları şeyler konusundaki deneyimlerine göre, sanat galerileri ve müzelerde olduğundan çok daha açık ve doğrudan konuştukları bir iletişim sanatçısı olan Hörl, Zweibrücker Herzogplatz'daki gül kurulumunu sosyal bir bileşen olarak ve aynı zamanda yerel halkı memnun etme, ortak bir stil tanımlayıcısıyla harekete geçirme dürtüsü olarak görmektedir. Zweibrücken Sanat Derneği Başkanı Dr. Jürgen Ecker'in deyimiyle, sembolizmin ötesinde gül, uyarıcı bir iletişim modeli anlamında bir 'sosyal heykel' haline gelir (Ecker, 2012) .

Resim 16. Ottmar Hörl, Say it with flowers! sergisi'ndeki gül enstelasyonu, 2016, Schloss Moyland Müzesi

Sergi sonrasında da hatıra olarak satışa sunulan güller, sanatçının 2016 yılında Schloss Moyland Müzesi'nde Almanya ve dışından farklı disiplinden 39 sanatçının yer aldığı, 1960'dan beri çiçeklerin sunuluş ve ele alınış şeklini

inceleyen sergide de yerini alır. Tarihi bir kale ve park kompleksinden oluşan bu modern ve çağdaş sanat müzesindeki sergide Hörl'ün güllerden oluşan yerleştirmesi (Resim 16), kalenin girişinde Kutschenrondell kavşağında izleyicileri karşılayacak şekilde yer alır.

Gül, sahip olduğu renge göre farklı anlamlar yüklüdür. Ama en yaygın görülen türü, sevgiyi ve sevgiliyi sembolize eden kırmızı renkli olanıdır. Berna İşbilir Aydın'ın (1979-) "Seni Seviyorum" (Resim 17) isimli çalışmasındaki kırmızı gül kadının, sevgilinin, sevildiği için de şiddet mağduru olan kadının temsili olarak ortaya çıkar. Beyaz bir tül perde üzerinde merkezde duran kırmızı bir gül (Resim 18) ve iki tarafından da ona yöneltilmiş şiddet imgeleri silah ve bıçak yer almaktadır. Sanatçı, merkezinde şiddet mağduru kadınların portrelerinden oluşan gülün yer aldığı bu çalışması için şunları söyler:

> Bilinir ki gül, kadın/sevgili ile özdeşleştirilmiştir hep. Sevgiyi ifade eden bir anlamı da taşır aynı zamanda. Öyle ki, renginden sayısına kadar türlü ifadeleri aktarmak için hep tercih edilir. Bu çalışmada, aslında çok masumane bir ortamda, temiz duyguların ifadesi beyaz bir zeminde saf sevgiyi, aşkı temsilen kırmızı bir gül oluşumu söz konusudur. Yakından bakıldığında bu gülün iç sınırlarını, kocalarının çok sevdiği için öldürdüğü kadınların portrelerinin oluşturduğu görülür. Burada yer alan bir tane gül, seni seviyorum anlamını tek başına karşılamaktadır. Bu çalışma da, işi yüzeysel olarak oluşturduğumuz kategorileştirmeler ile işin iç yüzünde saklı olanları ortaya koyması bakımından önemlidir… En detaylı haliyle aktarılmaya çalışılan şiddet imgelerinin net hali görenleri tedirgin etmekte ve gül ile olan biraradalıkları bu tedirgin edici durumu daha da arttırmaktadır (Aydın, 2015:127-128).

Resim 17. Berna İşbilir Aydın, Seni Seviyorum, 2015, tül üzerine karışık teknik, 3x3 m

Resim 18. Berna İşbilir Aydın, Seni Seviyorum (detay), 2015

Çalışmalarını performans, video ve fotoğraf üzerine gerçekleştiren Avustralyalı sanatçı Hannah Raisin (1987-), "Rose Garden" isimli video çalışmasında (Resim 19), kırmızı bir fon önünde, elinde bir buket kırmızı gülü tutan,

inci takıları ve kıyafetiyle tam da tipik kadınsı duruşta yakın plan görünür. İzleyici için çok doğal olan bu görüntü, sanatçının buketteki güllerin çiçekli kısımlarından koparıp yediği performansı başladığında yerini şaşkınlığa ve dehşete bırakır. Raisin ağzıyla, dikenli saplarından teker teker kopardığı güllerin yumuşak yapraklarını öğürene kadar kabaca çiğner ve çıkarır. Sanatçının sevgi ve romantizmin göstergesi kırmızı bir gül buketindeki gülleri teker teker koparak yemeye çalıştığı bu performansı, "...geleneksel romantizm ve kadınlık klişelerine kadınsı agresif tepkileri araştırır. Bu ikonik sembolü yutma eylemi, "romantizm"in yenilmez doğasını dikkate alır" (URL-5). Küratör Simon Gregg, Raisin'in çalışmalarında kimlik ve kadınlığın kültürel temsillerinden hareket ettiğini belirtirken bu performansını "bir romantizm karşıtı eylemde; dişil tiplendirmenin reddi" olarak ifade eder (Gregg, 2009).

Resim 19. Hannah Raisin, Rose Garden, 2009, tek kanallı video, 5.06 min.

Sonuç

Birbirinden farklı konulara referans olacak özelliklere sahip gül bitkisi, gerek kokusu gerekse görselliğiyle edebiyatta, mitolojide ve sanat dünyasında yerini almıştır. Genel olarak pozitif çağrışımlar yapan bu simge, özellikle atasözü ve deyimlerde, edebi eserlerde yer etmiş ve bu alandaki araştırmalara sıklıkla konu olmuştur. Bu araştırmalardan farklı olarak, plastik sanatlar ve günümüz sanatındaki örneklerde gül imgesinin incelendiği bu çalışmada, farklı kültürlerden gelen sanatçıların eserlerinde, güle yüklenen sembolik değerlerin kullanımında ortaklık görülmektedir. Benzer anlamlarını farklı disiplinlerde ifade etme, sanatçılar için hangi dönem ya da disiplinde olursa olsun ortak paydada birleştiklerini göstermektedir. Gül bitkisinin verdiği ilk duygunun güzel hisleri çağrıştırması, öncelikle aşkı ve sevgiliyi, güzel ve iyi olanı sembolize etmesini getirmiştir. Kısa ömürlü, geçici olma özelliği onu kimi zaman resimlerde dondurmakla kalmamış, bu özelliğini deneyim olarak sunmaya vesile olan enstelasyonların malzemesini de oluşturmuştur. Kimi zaman sanatçıların bireysel ifadelerini aktaran, içinde bulundukları duygu durumunun da göstergesi olarak ele alınan gül imgesi, kimi zaman sanatçıların eserlerinde yer verdikleri bir unsur olurken, kimi zamansa sanatçının tekrar ettiği ve üzerine gerçekleştirdiği bir seri çalışmaya varmıştır. Bu seriler, ayrıca başka çalışmaların da konusu olabilir ve ayrıntılı olarak ele alınabilir. Sanat eserlerinde ele alınan gül imgesi, sanatçılar için bir ifade biçimi olarak çeşitliliğini koruyarak dönemin getirdiği üslup çeşitliliğini ve farklı disiplinlerde kullanımını sürdürecektir.

KAYNAKLAR

Antmen, Ahu. 20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar. İstanbul: Sel Yayıncılık, 2008.

Atasoy, Nurhan. A Garden For The Sultan: Gardens And Flowers in The Ottoman Culture. İstanbul: Koç Culture, Arts and Communications Inc., 2002.

Aydın, Berna. Türkiye'de Kadının Sosyal Durumu Üzerine Eleştirel Sanat Pratikleri. Yayımlanmamış sanatta yeterlik tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, 2015.

Ayvazoğlu, Bekir. Güller Kitabı. İstanbul: Ötüken Yayınları, 2001.

Azzarello, Nina. "Herman De Vries Interview In The Dutch Pavilion At The Venice Art Biennale" (13 Mayıs 2015) 26 Ocak 2020: https://www.designboom.com/art/herman-de-vries-dutch-pavilion-venice-art-biennale-05-13-2015/

Çetindaş, Dilek. "Mitolojinin Güçlü Dalı: Gül" Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Gül Özel Sayısı (2013/1) 21 Kasım 2019: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/215253

Ecker, Jürgen, "1000 Rosen für Zweibrücken", 2012, 12 Şubat 2020: https://www.yumpu.com/de/document/read/6956961/1000-rosen-fur-zweibrucken

Gregg, Simon, "Hannah Raisin and Kellie Wells RAISIN+WELLS", (Temmuz 2009) 18 Şubat 2020: http://hannahraisin.com/wp/wpcontent/uploads/2011/11/RAISIN+WELLS_Catalogue_Low_Res_Email_Version.pdf

Goody, Jack. Çev. Mehmet Beşikçi. Çiçeklerin Kültürü. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2010.

Kara, Özge. "Tekinsizin Resmini Yapıyorum". Milliyet Sanat, Aralık 2014, (24-26)

Lebrun, Robert, "Une exposition artistique en l'honneur de la rose" (28 Ekim 2014) 12 Şubat 2020: https://designmag.fr/exposition-artistique-en-rose.html

Leppert, Richard. Çev. İsmail Türkmen. Sanatta Anlamın Görüntüsü: İmgelerin Toplumsal İşlevi. 1. Baskı, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2002.

McCullough, Justine Marie. "The Poetics of Memory: Cy Twombly's Roses and Peony Blossom Paintings". Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Florida: The Florida State University College Of Visual Arts, 2011, 21 Ocak 2020: https://fsu.digital.flvc.org/islandora/object/fsu:180864/datastream/PDF/view

Meagher, Jennifer. "Botanical Imagery in European Painting" (Ağustos 2007) 28 Şubat 2020: http://www.metmuseum.org/toah/hd/bota/hd_bota.htm

Morton, Ella. (5 Ocak 2016), "Object of Intrigue: The Roses of Heliogabalus" 13 Şubat 2020: https://www.atlasobscura.com/articles/object-of-intrigue-roses-of-heliogabalus

Neuendorf, Henri, "Isa Genzken's Monumental Steel Rose Rises in Zuccotti Park—Just in Time for the 10-Year Anniversary of the Financial Crisis", (18 Eylül 2018) 29 Aralık 2019: https://news.artnet.com/art-world/isa-genzken-zuccotti-park-1350389

Petry, Michael. The Art Of Not Making: The New Artist/Artisan Relationship. 1st ed. Londra: Thames&Hudson, 2012.

Temkin, A., Rose, B. ve Koepplin D. (1993). Thinking is form: The Drawings of Joseph Beuys. New York: Philadelphia Museum of Art; The Museum of Modern Art. ISBN: 0876330898, 05 Aralık 2019: https://www.moma.org/documents/moma_catalogue_387_300063076.pdf

Tonguç, Aslıhan. "Geleneğin Yenilenmesi: Minyatür, Bakış ve Farklı Görme Rejimleri Bağlamında "Fatih Portreleri" Çözümlenmesi" (15 Mayıs 2019) 25 Şubat 2020: https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/711420 Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi The Journal of Social and Cultural Studies) Cilt/Volume: 5, Sayı/Issue: 9, Yıl/Year: 2019, ss. 193-216

Yılmaz, Mehmet. Modernizmden Postmodernizme Sanat. 1. Baskı. Ankara: Ütopya Yayınevi, 2006.

İNTERNET KAYNAKLARI

URL-1: "Anya Gallaccio | Red On Green" (6 Kasım 2013) 14 Ocak 2019: http://quietlunch.com/anya-gallaccio-red-on-green/

URL-2: Democracy Print Series: Beuys' Rose For Direct Democracy, 05 Aralık 2019:
https://store.debbiecarlos.com/prints/beuys-rose-for-direct-democracy

URL-3: Gagosian Galeri Basın Bülteni. ''Cy Twombly: The Rose (12 Şubat - 9 Mayıs 2009)'' (15 Ocak 2009) 21 Ocak 2020: https://gagosian.com/exhibitions/2009/cy-twombly-the-rose/

URL-4: Isa Genzken Rose II, Moma, 29 Aralık 2019: https://www.moma.org/collection/works/174065

URL-5: Raisin, Hannah, Rose Garden, 18 Şubat 2020: http://hannahraisin.com/wp/portfolio/rose-garden/

URL-6: René Magritte, Je suis venu, j'ai pas tout vu, j'ai encore moins vaincu (16.11.2016) 20 Ocak 2019: https://substantifiquemoelleblog.wordpress.com/tag/rene-magritte/

URL-7: René Magritte Le Coup Au Cœur, Katalog Notu (2018) 15 Ocak 2019:

https://www.sothebys.com/en/auctions/ecatalogue/2018/surrealist-art-evening-sale-l18003/lot.32.html#lotDetailFigureModal

URL-8: "Soul of the Rose", 19 Kasım 2019: http://www.john-william-waterhouse.com/soul-of-the-rose/

URL-9: Stein, Gertrude&Eller, "Rose is a rose is a rose is a rose", 15 Kasım 2019: https://www.ron-eller.com/Rose.html

URL-10: The Tomb of the Wrestlers, 1960 by Rene Magritte, 06 Ocak 2020: http://www.renemagritte.org/the-tomb-of-the-wrestlers.jsp

URL-11: Türk Dil Kurumu Sözlüğü, 09 Kasım 2019: https://sozluk.gov.tr/

GÖRSEL KAYNAKLAR

Resim 1. http://www.john-william-waterhouse.com/soul-of-the-rose/ (Erişim Tarihi: 19.11.2019)

Resim 2. https://en.wikipedia.org/wiki/The_Roses_of_Heliogabalus (Erişim Tarihi: 08.11.2019)

Resim 3. https://www.artxist.com/Sergiler/Onu-Oldur-Beni-Guldur/136 (Erişim Tarihi: 03.02.2019)

Resim 4. Petry, M. (2012). The Art Of Not Making: The New Artist/ Artisan Relationship. 1st ed. Thames&Hudson, s.153

Resim 5. http://quietlunch.com/anya-gallaccio-red-on-green/ (Erişim Tarihi: 14.01.2019)

Resim 6. https://www.artsy.net/artwork/herman-de-vries-108-pound-rosa-damascena-installation-view (Erişim Tarihi: 26.01.2019)

Resim 7. https://www.designboom.com/art/herman-de-vries-dutch-pavilion-venice-art-biennale-05-13-2015/ (Erişim Tarihi: 26.01.2019)

Resim 8. https://gagosian.com/exhibitions/2009/cy-twombly-the-rose/ (Erişim Tarihi: 21.01.2019)

Resim 9. McCullough, Justine Marie. "The Poetics of Memory: Cy Twombly's Roses and Peony Blossom Paintings". Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Florida: The Florida State University College Of Visual Arts, 2011, 21 Ocak 2020: https://fsu.digital.flvc.org/islandora/object/fsu:180864/datastream/PDF/view (Erişim Tarihi: 19.11.2019)

Resim 10. https://www.sothebys.com/en/slideshows/first-look-impressionist-surrealist-highlights?slide=rene-magritte-le-coup-au-c%C5%93ur-estimate-500-000-700-000 (Erişim Tarihi: 15.01.2019)

Resim 11. https://curiator.com/art/rene-magritte/the-tomb-of-the-wrestlers (Erişim Tarihi: 15.01.2019)

Resim 12. http://pinakothek-beuys-multiples.de/en/product/rose-for-direct-democracy/ (Erişim Tarihi: 29.11.2019)

Resim 13. https://www.moma.org/collection/works/174065 (Erişim: 29.12.2019)

Resim 14. https://artdaily.cc/news/107997/Isa-Genzken-s-monumental-sculpture--Rose-III--permanently-installed-at-Zucotti-Park-in-Lower-Manhattan#.XgjqLBczYUQ (Erişim: 29.12.2019)

Resim 15. http://designmag.fr/exclusif/exposition-artistique-en-rose.html (Erişim: 16.01.2017)

Resim 16. https://www.ottmar-hoerl.de/en/projects/2016/2016_Moyland_Roses.php (Erişim: 05.12.2019)

Resim 17. Berna İşbilir Aydın Arşivi

Resim 18. Berna İşbilir Aydın Arşivi

Resim 19. http://hannahraisin.com/wp/portfolio/rose-garden/ (Erişim Tarihi: 18.02.2019)

THE FLOWER IMAGE AS A MEANS OF EXPRESSION IN THE ART WORLD: THE ROSE

Berna Aydın

ABSTRACT

The flower image continues to be used as a symbol of common feelings and thoughts in social life with the contribution of its rich varieties and structural characteristics. The rose plant, which forms a language of expression that varies from one society to another, is used to meet different meanings in various fields from mythology to belief systems, literature to cinema, traditional arts to today's art with its scent, layered structure, having thorns as a contrast to its beauty, and with its variety of different colors. While the rose, examples of which we are familiar with as the symbol of love and lover in the literary field, and which is associated with sacred figures in religious belief systems, is sometimes a detail that forms a still life, an element of ornament in traditional arts, a pattern in weaving, sometimes it becomes an image loaded with symbolic meanings as the dominant element of a painting, installation or sculpture. In terms of being a comprehensive subject, in this study, the similarities and differences in the rose image included in the work of artists from different disciplines have been examined with the evaluations made on the visual and written data obtained from the literature review.

Keywords: Flower image, flower symbolism, rose, artwork